

Kommunisterna i Berlin

Kallelse till en alleuropeisk kommunistisk partikonferens utgick från Moskva redan för ett par år sedan. Meningen var att denna skulle bekräfta det ryska kommunistpartiets ledning av alla de andra partierna. Det hade inte varit någon orimlighet om så skett: i hela Europa är det egentligen bara Albanien som kommunister som frigjort sig från de ryska för att i stället ideologiskt knyta an till Mao i Kina. Inte ens president Tito, som i så mycket gått sin egen väg, förnekar en grundläggande gemenskap med de ryska kommunisterna. Han har framtvingat en politisk självständighet i förhållande till Moskva för sitt land, men i övrigt är han lika mycket kommunist som någon annan.

Men den ryske partisekreteraren, numera marskalk Bresjnev sköt över målet. Tillsammans med de östtyska kommunisterna, som orubbligt håller fast vid Stalin som sitt ideal, förberedde det ryska partiet den blivande kongressens programuttalande. Men enighet med de andra partierna gick inte att nå. Tito vägrade att alls vara med om marxism-leninismens principer skulle hävdas, ty på dem stöder sig tesen om det ryska partiets prioritet före alla andra. Italiens kommunister ville inte fördöma Nato; de hoppades ju komma i regeringsställning i höst, och fördelarna med att bli kvar i Nato var stora, inte bara för insynens skull. Medlemskapet innebär för Italien ekonomiska lättnader, som landet med sin förstörda ekonomi har svårt att avstå ifrån.

Både de spanska och de franska kommunisterna hade invändningar. Det franska partiet försöker för närvarande att framstå som nationellt för att bättre kunna utnyttja sin

plats inom oppositionen. Rumänien slutligen har inom Warszawapakten lyckats skaffa sig ett rykte för viss självständighet och vill väl hävda denna så länge det går.

Den kongress, som nu äntligen hölls i Östberlin i juni med deltagande från 28 stater, blev ett bakslag för hr Bresjnev. Själva kongressresolutionen hade slätats ut och innehöll ingenting om ett ryskt ledarskap. Tvärtom, flera talare och bland dem Italiens Berlinguer vände sig mot ett sådant, särskilt så som det kommit till uttryck i den ryska militära aktionen mot Tjeckoslovakien 1968.

Hans tal var riktat direkt mot Bresjnev. Ty de ryska stridsvagnarna ryckte in mot Prag med stöd av den visserligen efter invasionen formulerade sk Bresjnevdoktrinen. Denna gör gällande att socialiststaterna endast har begränsad suveränitet och att Sovjetunionen har rätt till ensidig väpnad intervention i alla socialistiska länder, om händelser där enligt sovjetisk mening står i konflikt med den socialistiska utvecklingens lagar. Tesen om den fredliga samexistensen gäller mellan länder med olika samhällssystem, inte mellan socialistländer eller, rättare, mellan Sovjetunionen och de övriga socialistländerna. De senare lever under ett ständigt hot om de, som det heter, vill utveckla egna vägar till socialismen.

Kongressen sade tämligen klart ifrån att så får det inte vara. Sovjetunionen reserverade sig inte utan skrev på. Men det framgick av flera formuleringar i hr Bresjnevs tal att han inte ändrat åsikt. För honom gäller den doktrin som bär hans namn. Det finns också anledning att tro att han har sitt eget parti bakom sig. Det vore naivt att tänka sig att

detta frivilligt skulle uppge sin särställning i den kommunistiska världen.

Man föreställer sig på en del håll att kongressen uppenbarat allvarliga sprickor i det kommunistiska systemet. Det är oriktigt och överdrivet. Kongressen har visat att olika åsikter finns och att de numera kan framläggas öppet men inte att de får några mera vittgående verkningar. Alla öststater som är anslutna till Warszawapakten, även Rumänien, kontrolleras ytterst av Sovjetunionen. Partier i andra länder kan ha andra bindningar. Det italienska partiet är tex ekonomiskt beroende av det ryska. Understödet till det förra regleras via Italiens handel med Östblocket. Hr Berlinguer kunde alltså tala i

Berlin, men gränserna för hur han kan handla finns också uppdragna, förmodligen ganska snävt.

I Berlin fanns också det ynkliga svenska kommunistpartiet representerat. Det är internationellt obetydligt, men det torde ha behandlats med viss hänsyn. Alla vet ju att det är tack vare de svenska kommunisternas omsorgsfulla röstning i riksdagen som hr Palme aldrig riskerat ett sådant nederlag att hans regering tvingats avgå. Man kan vara övertygad om att den internationella kommunismen hoppas på att hr Palme även efter den 19 september skall fortsätta att regera. Därför fordras kommunistiskt stöd. Utan ett sådant lär han inte kunna det.